

Introduktion till Nationalmuseums forskningsverksamhet

INNEHÅLL

Nationalmuseums forskningsuppdrag	2
Nationalmuseums samlingar som forskningsresurs	2
Forskningssamverkan med andra museer, universitet och högskolor	2
Forskningsbegreppets tillämpning på Nationalmuseum	3
Kvalitetssäkring av Nationalmuseums forskningsprojekt	3
Forskningsverksamhetens organisatoriska hemvist	3
Nationalmuseums forskningsinriktning	4
– Föremålsinriktad forskning	
– Samlingshistorik	
– Proveniensforskning	
– Receptionshistorik	
– Materialteknisk forskning och s.k. Conservation Science	
– Konstpedagogik	
– Museologi	
Forskningsverksamhetens synliga resultat	5
Antagningsförfarande av forskningsprojekt	5
Forskningsprojektens arbetsprocess och finansiering	5

Detta dokument fungerar som en introduktion till Nationalmuseums forskningsverksamhet. Det tjänar som vägledning för forskningsverksamheten internt vid Nationalmuseum och som information externt till allmänheten, forskarsamhället och till forskningsverksamhetens finansiärer.

Nationalmuseums forskningsuppdrag

Till Nationalmuseums uppdrag som statlig myndighet hör enligt Förordningen (2007:1175) med instruktion för Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde, att ”främja, konsten, konstintresset och konstvetenskapen”. Nationalmuseum skall vidare enligt 3 § ”vetenskapligt bearbeta de samlingar som anförtrotts myndigheten”, samt ”inom sitt område vetenskapligt bearbeta övriga samlingar av konst och konsthantverk som tillhör eller understöds av staten”. I det tillägg till förordning som nu gäller (2009:737) anges även under 3 § 4 stycket att Nationalmuseum skall ”verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde”.

Kunskapsuppbyggnaden vid Nationalmuseum syftar till att främja, men också till att vidareutveckla konstvetenskapen genom forskningsprojekt inriktade på museets samlingar och på andra statliga samlingar av konst och konsthantverk. Nationalmuseums forskningsverksamhet verkar därmed för en kunskaps- och kompetensförsörjning inom sitt ansvarsområde. Denna kunskaps- och kompetensförsörjning gagnar konstvetenskapen, Nationalmuseum, andra konstmuseer samt universitet och högskolor inom och utanför landet.

Nationalmuseums samlingar som forskningsresurs

Nationalmuseum utgör med sina omfattande och internationellt sett betydande samlingar på över 700 000 föremål en betydande kunskapsresurs för den konstvetenskapliga forskningen. Museets historik med ursprung i de kungliga konstsamlingarna utgör en utgångspunkt för den museologiska forskningen medan Nationalmuseums verksamhet i form av utställningar, samlingspresentationer, konstpedagogik, konserverings- och förvärvspolitik ger intressanta uppslag för forskning inom ämnen som museologi, konstvetenskap, materialkunskap och pedagogik.

Samlingarna är Nationalmuseums främsta kunskapsresurs, därefter följt av den kompetens som byggts upp om samlingarna internt av kärnverksamhetens personal d.v.s. den konstvetenskapliga personalen, företrädesvis intendenten, och museets konservatorer. Tillsammans utgör samlingarna och de nyss nämnda personalkategorierna en utgångspunkt för den forskning som bedrivs vid Nationalmuseum.

Forskningsamverkan med andra museer, med universitet och högskolor

Nationalmuseum samverkar inom forskningsverksamheten med museer såväl inom landet som utomlands. Samverkan äger även rum nationellt och internationellt med universitet och högskolor samt med andra kunskapsinstitutioner inom Nationalmuseums ansvarsområde. Ett särskilt nära samarbete äger rum med de konstvetenskapliga institutionerna vid Stockholms och Uppsala

universitet inom den så kallade Triaden, vilket bland annat utmynnar i gemensamma kurser, i utdelande av uppsatsämnen, i praktikplatser på masternivå, i assistenttjänster, i seminarier och symposier. Som ett led i Triadens strävan att verka för kompetensförsörjning inom tidigmodern konst har doktorandtjänster utlysts vid universiteten med placering viss tid vid Nationalmuseum.

Nationalmuseum samverkar även med landets andra konstvetenskapliga institutioner, med konservatorsutbildningar inom och utanför landet, med institutioner i pedagogik och naturvetenskap och med konstnärliga lärosäten där forskning bedrivs.

Forskningsbegreppets tillämpning vid Nationalmuseum

Nationalmuseum anser att det är viktigt att göra en distinktion mellan forskning och annan kunskapsförmedling. Forskningsverksamheten vid Nationalmuseum förmedlar med problemställningar ny kunskap och bygger på systematisk tillämpning av vedertagna konstvetenskapliga metoder och teorier i relation till samlingarna och enskilda konstnärliga objekt. Vid forskningsverksamheten bedrivs även en aktiv vidareutveckling av olika konstvetenskapliga metoder i förståelsen av konsten och samlingarna. Det senare gäller inte minst den materialtekniska forskningen, som bedrivs i nära samarbete med konservatorsutbildningar och med naturvetenskapliga institutioner inom ämnen som kemi och biologi.

Kvalitetssäkring av Nationalmuseums forskningsprojekt

En kvalitetssäkring av forskningsprojekten sker regelmässigt genom tillsättande av referensgrupper och/eller sakkunniga. Till kvalitetssäkringen av forskningsprojekten hör även det forskningsråd som inrättats vid Nationalmuseum, där olika relevanta kompetenser internt från museet och från de konstvetenskapliga institutionerna vid Stockholms och Uppsala universitet ingår och där forskningsverksamheten och de enskilda forskningsprojekten kontinuerligt diskuteras och utvärderas.

Forskningsverksamhetens organisatoriska hemvist

Nationalmuseums forskningsverksamhet bedrivs vid Avdelningen för Forskning, arkiv och bibliotek (FAB) som organisatoriskt hör till Nationalmuseums kärnverksamhet. Avdelningen som tillkom 1997 förstärktes den 1 juli 2007 med Nationalmuseums arkiv och med konstbiblioteket, det sistnämnda en gemensam resurs med Moderna Museet, varvid en infrastruktur för kunskapsuppbyggnad etablerades vid Nationalmuseum. Till avdelningen hör även Nationalmuseums omfattande publikationsverksamhet. Vid Avdelningen för forskning arkiv och bibliotek arbetar för närvarande elva tillsvidareanställda, varav fyra direkt knutna till forskningsverksamheten. Därutöver arbetar vid avdelningen ett varierande antal externa visstidsanställda forskare från universitet och högskolor.

Nationalmuseums forskningsinriktning

Nationalmuseums forskningsverksamhet bedrivs i projektförform inom följande områden:

Föremålsinriktad forskning

Den föremålsinriktade forskningen utmynnar vanligtvis i en s.k. catalogue raisonné där varje enskilt verk i en samling beskrivs och analyseras. Den föremålsinriktade forskningen vid Nationalmuseum sker i samarbete mellan en konstvetenskaplig expertis och museets konservatorer. Föremålsforskningen inkluderar alltid en attributionsproblematik, tids- och materialbestämningar, ikonografiska analyser, tekniska beskrivningar samt proveniensuppgifter.

Samlingshistorik

Den samlingshistoriska forskningen syftar till att belysa och analysera när, av vem, på vilket sätt och på vilka grunder som samlingar skapats. Samlingshistoriken sätts alltid in i ett nationellt och internationellt sammanhang för att enskilda samlingars bestånd och karaktär skall bli förståeliga. Inte sällan har samlingshistoriken en direkt relevans för kunskapen om ursprunget till museets samlingar.

Proveniensforskning

Flertalet av Nationalmuseums konstverk och konsthantverksföremål har lösryckts från en ursprunglig kontext. Att följa ett föremål så långt tillbaka i tiden som möjligt är en grundläggande uppgift inom proveniensforskningen. Med hjälp av arkivstudier kan de enskilda objekten följas, ibland från ett förvärvs/insköpstillfälle i direkt anslutning till ett verks färdigställande. Att skildra konstverkens skilda kontexter över tid innebär en möjlighet till förståelse av de enskilda objekts funktion under olika tider.

Receptionshistorik

Forskningen om hur enskilda konstverk, konstnärskap eller samlingar betraktats under olika tider och i skilda kontexter utgör tematiken för receptionsforskningen. Denna forskning sätts in i ett nationellt och internationellt perspektiv och ger kunskap om hur konst har mottagits under olika tider. Mottagandet avspeglas bl.a. i recensioner, i konsthistorieskrivningen, i förvärvs- och utställningspolitik.

Materialteknisk forskning och s.k. Conservation Science

Den materialtekniska forskningen bedrivs av museets konservatorer i samarbete med konservatorskollegor vid andra museer och/eller forskningsinstitut. Syftet med den materialtekniska forskningen är bland annat att öka kunskapen om olika konstnärliga tekniker, underlag, pigment etc. Den materialtekniska forskningen speglar en konstnärlig process och är viktig ur bevarandepunkt. Den materialtekniska forskningen, s.k. conservation science, är under uppbyggnad vid Nationalmuseum och kommer att få en allt viktigare roll inom museets forskningsverksamhet.

Konstpedagogik

Hur konst har förmedlats, och kan förmedlas, vid en konstinstitution som Nationalmuseum utgör en utgångspunkt för den konstpedagogiska forskningen. Denna forskningsinriktning är under uppbyggnad vid Nationalmuseum och förväntas få en viktig roll i framtiden.

Museologi

Nationalmuseums historik och verksamhet från 1792 fram till nutid är en utgångspunkt för den museologiska forskningen vid Nationalmuseum. Nationalmuseums symbolladdade byggnad, dess historik och omfattande verksamhet studeras över tid och ur ett internationellt perspektiv. Resultaten förevisas i utställningar, seminarier och vetenskapliga publikationer.

Forskningsverksamhetens synliga resultat

Nationalmuseums forskningsprojekt utmynnar i vetenskapliga publikationer (i tryckt form eller som e-publikationer), i artiklar, symposier, seminarier, föreläsningar och i utställningar. De vetenskapliga publikationerna vänder sig i första hand till forskarsamhället. Forskningsresultaten redovisas även i populärvetenskapliga sammanhang till en bred allmänhet i utställningar, utställningskataloger och föreläsningar.

Antagningsförfarande av forskningsprojekt

Forskningsprojekt antas vid Avdelningen för Forskning, arkiv och bibliotek (FAB) enligt följande process:

- inlämnande av skriftlig projektbeskrivning med angivande av ämne, syfte, metod och teori samt med en bifogad tids- och finansieringsplan till chefen för FAB
- den inlämnade projektbeskrivningen diskuteras i museets forskningsråd och vid behov med sakkunniga utanför museet.
- forskningsprojekt som ansetts intressanta inom forskningsrådet föredras för ledningsgruppen av chefen för FAB.
- om ledningsgruppen finner forskningsprojektet vara av intresse beslutas ett antagande i nämnd.

Forskningsprojekt som antagits i nämnd förläggs vid avdelningen för FAB och drivs i museets regi med en utsedd projektledare som rapporterar till chefen för FAB. Forskningsverksamhetens projektledare kommer såväl från Nationalmuseum som externt från andra museer, universitet och lärosäten.

Forskningsprojektens arbetsprocess och finansiering

När forskningsprojekt antagits vid avdelningen för FAB upprättas en skriftlig överenskommelse mellan chefen för FAB och den utsedde projektledaren (se Överenskommelse avseende forskningsprojekt vid Nationalmuseum).

Forskningsprojekten vid Nationalmuseum är främst externfinansierade och har sin egen ekonomi vid avdelningen FAB. Budgetarbete och ansökningar av medel för forskningsprojekten vid Nationalmuseum sker i samarbete med chefen för FAB. Härvid är projektledaren delaktig i ansökningar av medel och i budgetarbetet.

Forskningsprojekt som förläggs vid Nationalmuseum debiteras med en OH-kostnad som från den 1/1 09 uppgår till 25%.

Forskningsprojektens del- och slutresultat diskuteras med chefen för FAB. Vid forskningsprojektens antagande upprättas en tids- och produktionsplan av forskningschefen och projektledaren för projektets genomförande. Inför en publikation upprättas på motsvarande sätt en tids- och produktionsplan tillsammans med Nationalmuseums publikationsansvariga vid avdelningen för FAB.

Forskningsprojekten diskuteras fortlöpande i Nationalmuseum forskningsråd samt redovisas i avdelningens egen seminarieserie, på Nationalmuseums hemsida och i Art Bulletin of Nationalmuseum.

Den projektansvarige för ett forskningsprojekt är skyldig att halvårsvis avrapportera arbetsresultat, eventuella avvikelser i upprättade tidsplaner etc för chefen för Forskning, arkiv och bibliotek. Alla eventuella förändringar av tidigare ingångna avtal måste med omedelbar verkan meddelas chefen för FAB.

Arbetsmaterial inom forskningsprojekten är offentliga handlingar och skall i samband med forskningsprojektens slutförande överlämnas till Nationalmuseum för arkivering.

För information om pågående forskningsprojekt, vetenskapliga seminarier etc se www.nationalmuseum.se/forskning.

Stockholm 2010-01-28

Karin Sidén

Chef för Avdelningen för forskning, arkiv och bibliotek vid Nationalmuseum